

Η διείσδυση των Ηλεκτρονικών Υπολογιστών στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

του Ν. Καστάνη

Το 1963, δύο σημαντικά γεγονότα σηματοδοτούν την αφητηρία μιας αλλαγής στο Τμήμα Μαθηματικών του ΑΠΘ: 1^ο) τον Μάρτιο, ανακοινώνεται στη συνεδρίαση της Φυσικομαθηματικής Σχολής ότι “θα εγκατασταθεί σύντομα Ηλεκτρονικός Υπολογιστής στο κτίριο της Σχολής” και 2^ο) τον Ιούλιο, αναγράφεται στο Φύλλο της Εφημερίδας της Κυβέρνησης (ΦΕΚ 112/10-7-1963) η ίδρυση του Σπουδαστηρίου Εφαρμοσμένων Μαθηματικών στο Τμήμα Μαθηματικών του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και η δημιουργία τριών θέσεων βοηθών. Έτσι αναταράσσεται, λίγο, η μακαριότητα της μακραίωνης θεωρητικολογίας. Η διείσδυση του Η/Υ προκάλεσε μια αργόσυρτη πορεία ανάδειξης των Εφαρμοσμένων Μαθηματικών στο ΑΠΘ.

Φυσικομαθηματική Σχολή του ΑΠΘ, τη δεκαετία του 1960

Την περίοδο 1964-1966 εγκαθίσταται σταδιακά στη Φυσικομαθηματική Σχολή του ΑΠΘ ο πρώτος Η/Υ στη Βόρεια Ελλάδα. Ήταν ένας υπολογιστής IBM 1620/II, που ανήκε στη δεύτερη γενιά των Η/Υ. Ως γλώσσα προγραμματισμού του είχε την FORTRAN. Ήταν ένα ογκώδες μηχάνημα (στην πραγματικότητα, συστοιχία ευμεγεθών οργάνων), δύσχρηστο κι απαιτητικό. Τοποθετήθηκε στη δυτική πλευρά του Γ' ορόφου του κτιρίου της Φυσικομαθηματικής Σχολής. Σήμερα βρίσκεται ως μουσειακό είδος στο “Νόησις” (Κέντρο Διάδοσης Επιστημών και Μουσείο Τεχνολογίας). Αξίζει να σημειωθεί ότι το 2015 παρουσιάστηκε στην έκθεση για την ιστορική εξέλιξη των υπολογιστών και των παιχνιδομηχανών, στο “Νόησις”.

Ο Η/Υ IBM 1620/II του ΑΠΘ στην έκθεση για την ιστορία των υπολογιστών στο “Νόησις” του 2015

Την ακαδημαϊκή χρονιά 1964-1965 καταγράφεται, για πρώτη χρονιά, στην Επετηρίδα της Σχολής το Σπουδαστήριο Εφαρμοσμένων, με διευθυντή τον καθ. Θεόδωρο Διαμαντόπουλο, ο οποίος είχε την έδρα των Πιθανοτήτων και καμία σχέση με τους Η/Υ. Η δε Καλλιόπη Ντοκούτση μόλις είχε διοριστεί στη θέση βοηθού του εν λόγω Σπουδαστηρίου και ήταν, τότε, απλά πτυχιούχος μαθηματικός, χωρίς καμία εξειδίκευση, γνωστική ή εμπειρική, στους Η/Υ. Δύο χρόνια μετά, το 1966, δημοσιεύτηκε στην Επιστημονική Επετηρίδα της Σχολής η εργασία: “Η Μισθοδοσία του Προσωπικού του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης δια του Ηλεκτρονικού Διερευνητού I.B.M. 1620/II”, της Κ. Ντοκούτση με το Στέφανο Μπαλλή, βοηθών του Τμήματος Μαθηματικών. Όπως φαίνεται, ήταν η πρώτη αξιοποίηση του νέου, τότε, Η/Υ του Τμήματος Μαθηματικών του ΑΠΘ.

Η ΜΙΣΘΟΔΟΣΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ
ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΔΙΑ ΤΟΥ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΟΥ I.B.M. 1620/II

Υπό
ΚΑΛΛΙΟΠΗΣ ΝΤΟΚΟΥΤΣΗ ΚΑΙ ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΜΠΑΛΛΗ
Βοηθών του Μαθηματικού Σπουδαστηρίου

Δειλά-δειλά εμφανίστηκαν τα επόμενα χρόνια κι άλλες εργασίες που αξιοποίησαν τον νέο Η/Υ, π.χ. η δημοσίευση: “Δύο νέοι μέθοδοι αριθμητικού υπολογισμού ωρισμένων ολοκληρωμάτων και πρόγραμμα εφαρμογής αυτών εις FORTRAN II” του Κλ. Βενετόπουλου, παρασκευαστού του Τμήματος Φυσικής (ΕΕΦΣ, 11, 1969, σελ. 372-449). Από τις ευχαριστίες του συγγραφέα της εργασίας αυτής, γίνεται φανερό ότι αξιοποιήθηκε κατά κόρον ο IBM της Σχολής κι ότι η βοηθός Κ. Ντοκούτση είχε εξειδικευτεί στη χρήση του συγκεκριμένου Η/Υ και είχε βοηθήσει για την πραγματοποίησή της.

Η Φυσικομαθηματική Σχολή του ΑΠΘ γύρω στο 1960 και η επισήμανση του χώρου όπου τοποθετήθηκε ο Η/Υ IBM 1620/II το 1965-66

Το μάθημα “Ηλεκτρονικοί Υπολογισταί” με “Προγραμματισμός Ηλεκτρονικών Υπολογιστών” (ή χωρίς αυτόν) εισάγεται για πρώτη φορά την ακαδημαϊκή χρονιά 1971-1972, ως κατ’ επιλογή μάθημα, στα Τμήματα Φυσικής, Μαθηματικών, Χημείας και Φυσιογνωστικού. Εκείνη τη χρονιά αναμορφώθηκαν τα προγράμματα σπουδών της Φυσικομαθηματικής Σχολής, όπου συμπεριλήφθηκαν, για πρώτη φορά, τα κατ’ επιλογή μαθήματα, σε κάθε έτος, όλων των Τμημάτων της. Το μάθημα αυτό δίδασκε για δύο χρονιές ο καθ. Γεώργιος Γεωργανόπουλος, ο οποίος είχε μια έδρα Μαθηματικής Ανάλυσης και καμία θεωρητική ή εμπειρική σχέση με τους Η/Υ και τον προγραμματισμό τους. Φοιτητές της Φυσικομαθηματικής, εκείνων των ετών, επέκριναν το συγκεκριμένο μάθημα ως τελείως άσχετο με τους Η/Υ και με τον Προγραμματισμό τους.

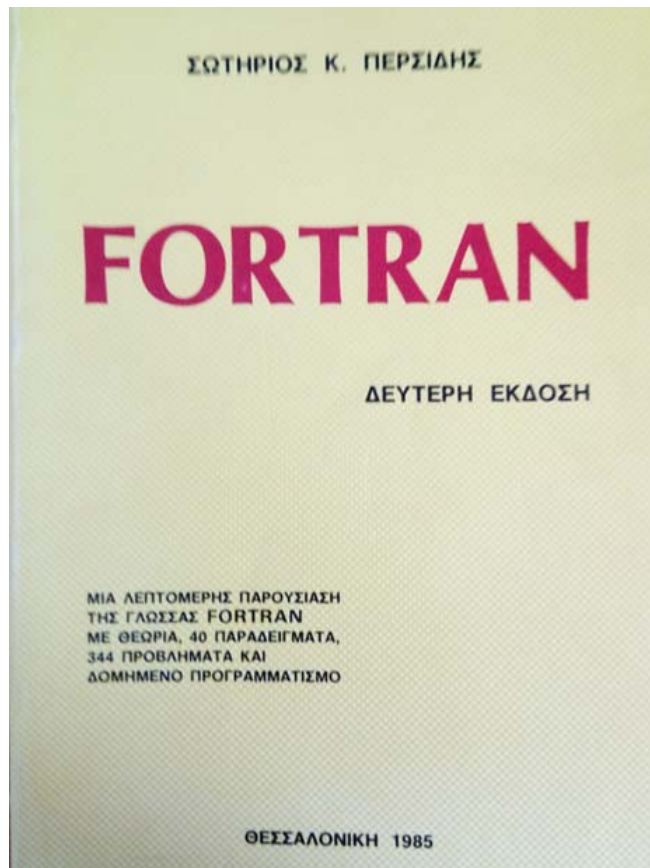

Γεώργιος Γεωργανόπουλος

Από την ακαδημαϊκή χρονιά 1974-75 και για δύο χρόνια, το σχετικό μάθημα ανέλαβε ο τότε καθηγητής Αστρονομίας Σωτήριος Περισίδης, επίσης αναρμόδιος με το συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο. Η κατάσταση άλλαξε από την ακαδημαϊκή χρονιά 1976-1977, όταν το μάθημα άρχισε πλέον να διδάσκεται από αρμόδιους στον αντίστοιχο κλάδο: τον Κωνσταντίνο Λάζο, ο οποίος είχε προσληφθεί ως ειδικός επιστήμονας στο Τμήμα Μαθηματικών και την επιμελήτρια Καλλιόπη Ντοκούτση-Ακριτίδου, η οποία είχε πάρει διδακτορικό το 1972, από το Τμήμα Μαθηματικών, με θέμα “Μηχανογράφησης των στοιχείων των φοιτητών του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης”.

Σωτήριος Περισίδης

Η πρώτη έκδοση έγινε το 1978

Στο μεταξύ το 1973 ο Η/Υ IBM 1620/II αντικαταστάθηκε από τον Η/Υ νεώτερης γενιάς, τον UNIVAC 1106, ο οποίος εγκαταστάθηκε στο Τμήμα Μαθηματικών.

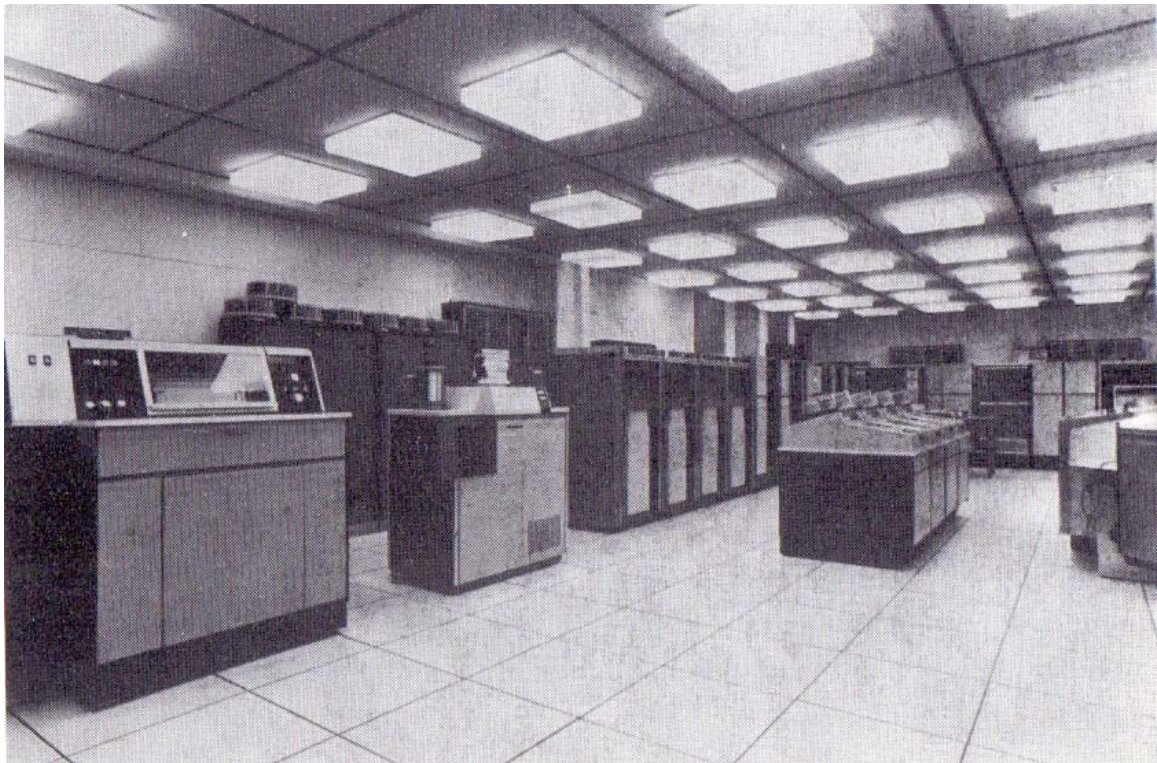

Η Φυσικομαθηματική Σχολή του ΑΠΘ γύρω στο 1970 και η επισήμανση του χώρου όπου τοποθετήθηκε ο Η/Υ UNIVAC 1106 το 1974

Ο μεγάλος διάδρομος του Τμήματος Μαθηματικών με κατεύθυνση από τα ανατολικά προς τα δυτικά, όπου σημειώνεται με πράσινο βέλος η θέση που είχε τοποθετηθεί ο UNIVAC 1106

Η εξυπηρέτηση επιστημόνων της Φυσικομαθηματικής Σχολής αλλά κι άλλων Τμημάτων του ΑΠΘ διευρύνθηκε κι αναπτύχθηκε τη δεκαετία 1973-1983. Στην εξέλιξη αυτή επαιξάν ρόλο οι τερματικοί σταθμοί του UNIVAC 1106 που τοποθετήθηκαν σε χώρους σχετικών επιστημονικών δραστηριοτήτων, όπως π.χ. στη Πολυτεχνική Σχολή, το 1978. Είναι χαρακτηριστικό ότι κάποιοι χειριστές αυτών των τερματικών επικαλούσαν, σκωπτικά, το αντίστοιχο μηχάνημα “Ναταλίτσα”, υπονοώντας τον αφανή χορηγό του κεντρικού υπολογιστή και των εξαρτημάτων του, δηλ. το NATO.

Ο Η/Υ UNIVAC 1106 στο Τμήμα Μαθηματικών του ΑΠΘ

Την περίοδο αυτή αναβαθμίστηκαν δύο μέλη του Τμήματος Μαθηματικών που είχαν λειτουργικό ρόλο με τη διδασκαλία και την έρευνα των Η/Υ. Πρόκειται για τον Αντώνη Βαφειάδη, ο οποίος πήρε διδακτορικό το 1983 με θέμα “Έμμεση εκτίμηση παραμέτρων μοντέλων προσομοίωσης συστημάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών” και την Ελένη Καρατζά, που ολοκλήρωσε το διδακτορικό της το 1984, με θέμα “Μελέτη προσομοίωσης μοντέλων συστημάτων υπολογιστών παράλληλης επεξεργασίας”. Αξίζει να σημειωθεί ότι η προώθηση των δύο αυτών διδακτορικών οφείλεται στον Κωνσταντίνο Λάζο, ο οποίος από το 1980 ήταν καθηγητής στο Τμήμα Μαθηματικών του ΑΠΘ.

Καλλιόπη Ντοκούτση

Αντώνης Βαφειάδης

Ελένη Καρατζά

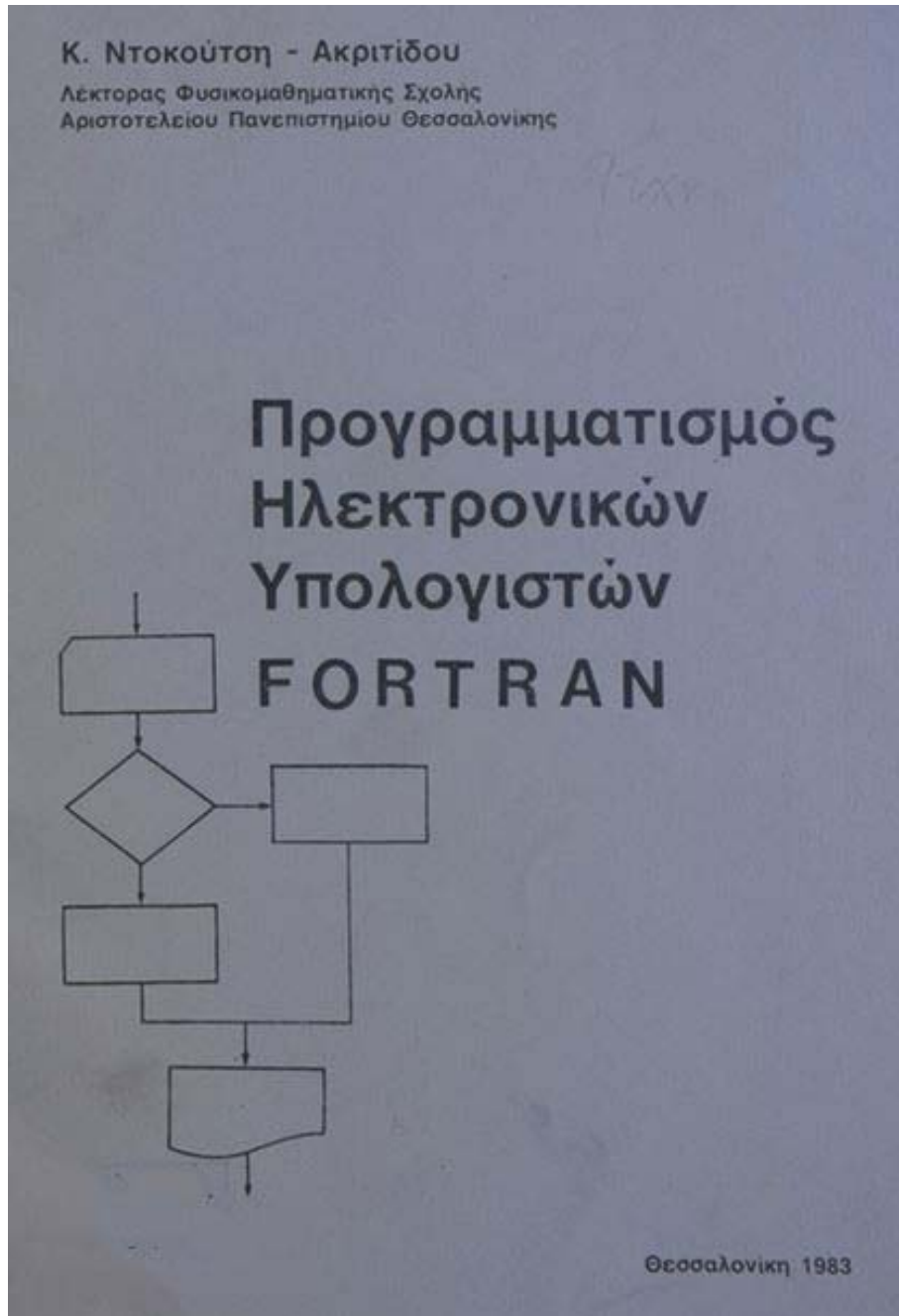
Είναι αλήθεια ότι στις αρχές της δεκαετίας του 1980, τόσο η εκλογή του Κ. Λάζου ως καθηγητή του Τμήματος Μαθηματικών, όσο και ο νέος νόμος για τα ΑΕΙ του 1982, που επέφερε τη δημιουργία των Τομέων και την αναδιάρθρωση των προγραμμάτων σπουδών, αναβάθμισαν την επιστημονική στάση για τα θέματα του Η/Υ και τη διδασκαλία των μαθημάτων σχετικών με τους Η/Υ. Τα μαθήματα για τους Η/Υ αυξήθηκαν, σταδιακά κι αποτέλεσαν μια συγκροτημένη δέσμη σχετικών μαθημάτων. Έτσι την ακαδημαϊκή χρονιά 1984-1985 υπήρχαν στο πρόγραμμα σπουδών του Τμήματος Μαθηματικών τα εξής σχετικά μαθήματα:

Προγραμματισμός Υπολογιστών Ι,
Προγραμματισμός Υπολογιστών ΙΙ,
Προγραμματισμός Συστημάτων Η/Υ,
Δομή Δεδομένων Pascal, Λειτουργικά Συστήματα, Οργάνωση Αρχείων, Βάσεις

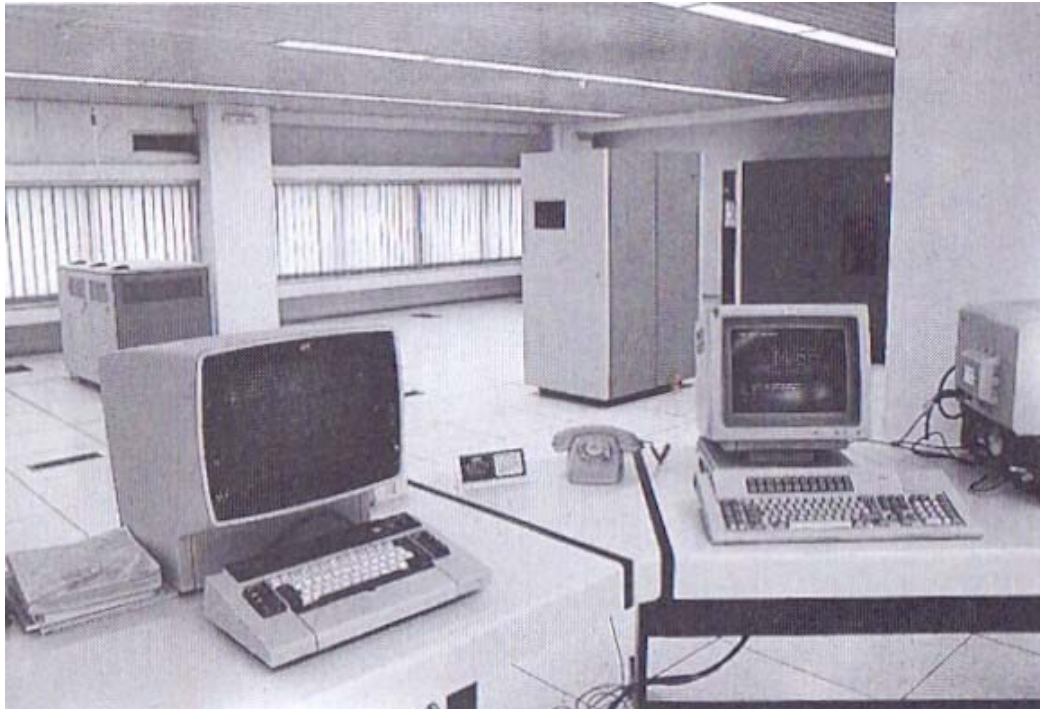

Κωνσταντίνος Λάζος

Πληροφοριών, Ηλεκτρονικοί Υπολογιστές. Τα μαθήματα αυτά τα δίδαξαν: ο Κ. Λάζος, η Κ. Ντοκούτση-Ακριτίδου, ο Α. Βαφειάδης και η Ε. Καρατζά.

Το 1985, αποκτήθηκε στο Εργαστήριο των Η/Υ του Τμήματος Μαθηματικών ένας Η/Υ τύπου PERKIN ELMER 3205, για την εκπαίδευση των φοιτητών του Τμήματος. Και σχεδόν ταυτόχρονα, αντικαταστάθηκε ο Η/Υ UNIVAC 1106 με έναν Η/Υ τύπου IBM 4381, για τις γενικότερες ανάγκες της έρευνας και της εκπαίδευσης.

Ο Η/Υ IBM 4381 στο κτίριο της Βιολογίας (δίπλα στη Φυσικομαθηματική Σχολή), όπου στεγάστηκε και το Τμήμα Πληροφορικής από την ακαδ. χρονιά 1991-2

Ο IBM 4381 εγκαταστάθηκε στον Α' όροφο του νέου, τότε, κτιρίου της Βιολογίας, όπου από την ακαδ. χρονιά 1991-1992, στον όροφο αυτό, άρχισε να λειτουργεί και το νεοσύστατο Τμήμα Πληροφορικής του ΑΠΘ.

Από τα μέσα της δεκαετίας του 1990, άρχισαν να δημιουργούνται νησίδες Προσωπικών Υπολογιστών σ' όλες τις Σχολές του ΑΠΘ.

Το εργαστήριο Η/Υ του Τμήματος Μαθηματικών γύρω στο 2000

Παράλληλα, από τα τέλη της δεκαετίας άρχισαν να εφοδιάζονται με Προσωπικούς Υπολογιστές, , οι Διοικητές Υπηρεσίες, οι βιβλιοθήκες και τα γραφεία του επιστημονικού και διδακτικού προσωπικού του ΑΠΘ.

[Στη συγκεκριμένη προσέγγιση βοήθησε ο κ. Χ. Βάρβογλης με γόνιμες παρατηρήσεις.]

30-5-2021/30-6-2021